

ПРОГРАМИ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ У ДЕОКУПОВАНИХ ГРОМАДАХ

Тема ресоціалізації учасників бойових дій у деокупованих громадах є надзвичайно актуальною для сучасної української соціальної практики та державної політики. Після завершення активних бойових дій у Херсонській області постала нагальна потреба у комплексному підході до повернення ветеранів у мирне життя, який враховує психологічний, соціальний та економічний виміри інтеграції. Актуальність цієї проблеми обумовлена значним зростанням кількості демобілізованих осіб, які потребують системної підтримки для ефективного соціального відновлення, а також необхідністю адаптації громад до присутності ветеранів, що дозволяє знизити ризики соціальної ізоляції та конфліктів у локальних соціальних системах.

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до оцінки та впровадження програм ресоціалізації, який інтегрує методи психологічної реабілітації, соціальної підтримки та професійної адаптації. Відмінність запропонованого підходу полягає у поєднанні індивідуалізованих психологічних стратегій із системними механізмами соціальної інтеграції у громадах, що проходять процес деокупації, а також у визначенні чітких критеріїв ефективності реалізації програм на основі кількісних і якісних показників соціальної адаптації.

Методологія дослідження базується на комплексній взаємодії кількісних і якісних методів соціологічного аналізу, включаючи опитування демобілізованих ветеранів, глибинні інтерв'ю з представниками місцевих громад, кейс-стаді успішних програм та соціометричні дослідження для оцінки рівня соціальної інтеграції [1, 54]. Особлива увага приділяється консенсуальній оцінці локальної специфіки громад Херсонщини, що включає аналіз стану соціальної інфраструктури, доступності медичних і соціальних послуг, наявності робочих місць, а також організаційної готовності місцевої влади та громадських організацій до впровадження програм підтримки ветеранів [4, 88]. Оцінка психологічного стану учасників бойових дій включає аналіз наявності посттравматичних синдромів, рівня соціальної підтримки з боку родини та громади, а також мотиваційного потенціалу для участі у навчальних, професійних та волонтерських програмах [2, 103].

На практиці ресоціалізація реалізується через три взаємопов'язані блоки заходів. Перший блок – психологічна підтримка, яка включає індивідуальні та групові консультації, тренінги з емоційної стабілізації, арт-терапевтичні та психомоторні практики, а також розвиток когнітивних і комунікативних навичок. На Херсонщині такі послуги активно надаються у центрах психологічної реабілітації ветеранів у Херсоні, де також реалізується програма «Повернення до спільноти» та арт-терапевтичні сесії для учасників бойових дій та їхніх сімей [3, 22].

Другий блок стосується соціального відновлення та інтеграції ветеранів у громади, що передбачає залучення до волонтерських проєктів, участь у місцевих ініціативах відновлення пошкодженої інфраструктури, організацію культурних та спортивних подій для формування позитивного суспільного іміджу учасників бойових дій. У деокупованих громадах Херсонщини відбувається активне залучення ветеранів до відновлення шкіл, дитячих садків та центрів культури, а також до програм соціальної підтримки постраждалих родин [3, 33].

Третій блок спрямований на професійну адаптацію та економічну інтеграцію. Він включає профорієнтаційні заходи, перепідготовку та підвищення кваліфікації, сприяння працевлаштуванню, підтримку бізнес-ініціатив ветеранів. На Херсонщині реалізуються програми міні-грантів для відкриття власної справи ветеранами, курси з IT-навичок та

ремісничих професій, а також програми стажування у місцевих організаціях та бізнес-проектах [3, 45].

Особливу роль у реалізації програм відіграє міжсекторальна координація, яка передбачає взаємодію органів місцевого самоврядування, громадських організацій, волонтерських ініціатив та державних установ, відповідальних за соціальний захист і реабілітацію ветеранів [4, 159]. Система моніторингу та оцінки ефективності дозволяє відстежувати найбільш успішні практики, вчасно коригувати програми відповідно до потреб ветеранів і специфіки громади, а також формувати науково обґрунтовані рекомендації для розширення масштабів реалізації програм на регіональному та національному рівні [3, 51].

Отже, можна дійти висновків, що програми ресоціалізації учасників бойових дій у деокупованих громадах Херсонщини мають комплексний характер і включають психологічну, соціальну та економічну інтеграцію. Вони ґрунтуються на принципах індивідуалізації підходів, консенсуальної адаптації до локальної специфіки, міжсекторальної взаємодії та системної оцінки ефективності. Реалізація таких програм сприяє не лише успішній адаптації ветеранів у мирне життя, а й відновленню соціальної стабільності, посиленню резилієнтності громад у постконфліктний період, що робить дослідження особливо важливим для сучасного українського суспільства та соціологічної науки.

Література:

1. Бондаренко О.В. Соціальна адаптація учасників бойових дій: теорія і практика. К., 2021. 256 с.
2. Грищенко І.М. Психологічна реабілітація ветеранів АТО/ООС: методологія та практика. Херсон: Вид-во ХДУ, 2022. 184 с.
3. Міністерство у справах ветеранів України. Практичні рекомендації з ресоціалізації ветеранів у громадах. К., 2023. 76 с.
4. Петренко С.В. Громадські ініціативи та ресоціалізація ветеранів: досвід українських громад. К., 2022. 204 с.